

Odpowiedzi na pytania skierowane do Komisji

1. Znaki służby liturgicznej zakładane na albę

Pytanie:

W wielu parafiach świeccy posługujący (ministranci czytający Słowo Boże, ceremoniarze, animatorzy) używają w czasie Mszy Świętej krzyży (tzw. lektorskich, ceremoniarskich, animatorskich) wkładanych na albę. W *Dyrektorium duszpasterstwa liturgicznej służby ołtarza* (punkt 84.) znalazłem informację, że ministranci takowe krzyże otrzymują. Nie potrafiłem jednak znaleźć przepisu, który precyzowałaby używanie ich w czasie liturgii. Chciałbym zatem zapytać, czy zakładanie ich przez posługujących jest poprawne, a jeżeli tak, to kto jest uprawniony do ich noszenia. Bardzo proszę o odpowiedź. Z poważaniem.

Michał Wolszleger

Odpowiedź:

Pytanie dotyczące wkładania krzyży lektorskich lub innych znaków w czasie celebracji liturgicznej jest bardzo ważne, a równocześnie trudne. Stawiają go od lat różne osoby i wspólnoty. Dyskusje toczą się w różnych gremiach. Problem był także wielokrotnie podejmowany na ogólnopolskich spotkaniach duszpasterzy służby liturgicznej.

Przepisy ogólnokościelne odnośnie stroju liturgicznego podają najpierw ogólne zasady. One są podstawą do szczegółowych regulacji. Trzeba tu przypomnieć przede wszystkim OWMR 335 oraz 336: „W Kościele, który jest Ciałem Chrystusa, nie wszyscy członkowie pełnią jednakowe czynności. To zróżnicowanie funkcji w sprawowaniu Eucharystii ukazuje się zewnętrznie przez różnorodność szat liturgicznych. Dlatego te szaty powinny być znakiem funkcji właściwej każdemu z posługujących. Poza tym szaty liturgiczne winny podkreślać piękno świętych czynności. Szaty, jakie mają ubierać kapłani, diakoni a także pełniący posługi świeccy, przed oddaniem do użytku liturgicznego mogą zostać pobłogosławione zgodnie z obrzędem podanym w Rytuale Rzymskim”. „Szatą liturgiczną wspólną dla wszystkich szafarzy wyświęconych i ustanowionych jakiegokolwiek stopnia, jest alba, przepasana w biodrach paskiem, jeżeli nie jest uszyta w taki sposób, że przylega do ciała nawet bez paska. Jeżeli alba nie osłania dokładnie zwykłego stroju koło szyi, przed przywdzieniem alby należy nałożyć humerał. Alby nie można zastępować komżą, nawet nałożoną na sutannę, wtedy gdy wkłada się ornat lub dalmatykę albo gdy zamiast ornatu czy dalmatyki używa się samej stuły”.

W „Ceremoniale liturgicznej posługi biskupa” dodane są uwagi dotyczące odznak noszonych przez biskupa w czasie liturgii (por. nr 56-64). Nigdzie natomiast w ogólnych przepisach nie ma mowy o odznakach, które mogłyby nakładać świeccy posługujący podczas celebracji liturgicznych.

W naszych diecezjach zrodziła się praktyka, która wyrosła nie tyle z teologicznej refleksji, ile z psychologicznej potrzeby ukazania różnicy między pełniącymi różne funkcje liturgiczne, choć można powiedzieć, że podstawą takiej praktyki

duszpasterskiej jest cytowana powyżej zasada, że „szaty powinny być znakiem funkcji właściwej każdemu z posługujących”. Jeśli świeccy pełnią różne funkcje, to mogą mieć różne znaki ukazujące tę odmienność. Samo pojawienie się znaków nie jest więc głównym problemem, choć i tacy duszpasterze, którzy są przeciwni wkładaniu na albę jakichkolwiek krzyży czy innych znaczków. Problem zrodził się wtedy, gdy znaki nakładane na albę (szkaplerze, szerokie pasy...) zaczęły upodabniać posługujących chłopców albo do kapłanów albo do osób uprawiających niektóre dyscypliny sportowe, w których wyższy stopień oznacza wkładanie innego koloru pasa.

W tej sytuacji Podkomisja ds. Służby Liturgicznej działająca przy Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, przygotowała projekt prostych znaczków, które pokazują zarówno zróżnicowanie co do rodzaju pełnionej funkcji, jak też wskazują na zakres odpowiedzialności, jaka została powierzona danej osobie. Są to znaki odnoszące się zarówno do dzieci, młodzieży jak i dorosłych oraz uwzględniające męską i żeńską służbę liturgiczną. Znaczkę te zostały zamieszczone w Dodatku do *Obrzędów błogosławieństw służby liturgicznej*. Dokument ten został zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski na 356. Zebraniu Plenarnym w Przemyślu w dniach 14-15 października 2011 roku. Od tego czasu mamy więc dokument, na który można się powoływać w określaniu znaczków służby liturgicznej.

W dokumencie tym podana jest również następująca uwaga: „W wielu diecezjach istnieją mocno zakorzenione tradycje, dotyczące stroju liturgicznego. Mogą być one zachowane na podstawie odpowiedniego dekretu biskupa miejsca, potwierdzającego te zwyczaje. Duszpasterze służby liturgicznej nie mogą sami wprowadzać nowych zwyczajów dotyczących stroju posługujących w liturgii” (nr 258).

Należy żywić nadzieję, że zasady podane w *Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej* oraz w *Obrzędach błogosławieństw służby liturgicznej* będą wprowadzane w naszych parafiach. Wymaga to jednak czasu i systematycznej pracy formacyjnej z zespołami służby liturgicznej.

Ks. Stanisław Szczepaniec

***

2. Podchodzenie do czytań w czasie Mszy św. i Godziny czytań

Pytanie 1:

Jak powinna zachować się osoba wychodząca „z ludu” do wykonania czytania mszalnego, jeśli w prezbiterium jest tabernakulum?

W OWMR w numerze 274 czytamy: *Jeśli zaś w prezbiterium jest tabernakulum z Najświętszym Sakramentem, kapłan, diakon i inni usługujący przyklękają po przyjściu do ołtarza i przed odejściem od niego, nie zaś podczas samej celebracji Mszy świętej.*

Poza tym przyklękają wszyscy, którzy przechodzą przed Najświętszym Sakramentem, chyba że idą w procesji.

(Ponadto nr 120 mówi: *Gdy lud się zgromadzi, kapłan i usługujący, ubrani w szaty liturgiczne, udają się do ołtarza w następującym porządku:*

- a) ministrant z dymiącą kadzielnicą, jeśli się stosuje okadzenia;
- b) ministranci niosący zapalone świece, a pomiędzy nimi akolita albo inny ministrant z krzyżem;
- c) akolici oraz inni ministranci;
- d) lektor, który może nieść nieco uniesiony ku górze Ewangeliarz, nie zaś lekcjonarz;
- e) kapłan celebrujący.

Jeśli używa się kadzidła, kapłan przed wyruszeniem procesji nakłada kadzidło do kadzielnicy i błogosławi w milczeniu znakiem krzyża.)

Skoro nie idę w procesji z kapłanem, to czy nie powinnam przykłęknąć podchodząc do czytania, psalmu, modlitwy wiernych z ławki jako należąca do tych „wszystkich”, którzy przechodzą przed Najświętszym Sakramentem?

Wiele osób odnosi się tu do liturgii papieskich, ale te najczęściej są sprawowane w bazylikach, gdzie Najświętszy Sakrament jest w bocznych kaplicach lub też na wolnym powietrzu..., więc trudno tu cokolwiek porównywać...

Czy w czasie sprawowania Liturgii Mszy św. mamy zapomnieć, pominąć, przykłęknąć oczy na obecność żywego Jezusa w Eucharystii, jakby Go tam w tym czasie nie było, bo w centrum celebracji jest Ołtarz? A zaraz po Mszy św. na nowo mamy pamiętać, że tam jest i przykłęknąć? Mam wrażenie, że reforma liturgiczna zapomniała o tradycji kościelnej, która w drugim tysiącleciu przeniosła tabernakulum do prezbiterium i jak dotąd z większości kościołów nie przeniosła do kaplic bocznych... Rozumiem, że ołtarz jest centrum w czasie Mszy św., ale to symbol Chrystusa, a w Najświętszym Sakramencie żywa obecność... Nie są więc jasne dla mnie przepisy...

Pytanie 2:

I jeszcze jedno pytanie: jak powinna zachować się lektorka podchodząc do ambony, by wykonać czytanie w **Godzinie Czytań** (czy w innych godzinach kano- nicznych) – jeśli w prezbiterium jest Najświętszy Sakrament, to czy powinna przy- kłęknąć czy tylko wykonać skłon przed ołtarzem?

s. Filipa Łyżwa OSB

Odpowiedź 1.

Osoba, która pełni funkcję lektora powinna uczestniczyć w procesji wejścia. Je- śli nie, to idąc do ambony czyni przed ołtarzem głęboki ukłon, ponieważ faktycznie należy do służby liturgicznej pomimo, że jest w ławce, a nie przy ołtarzu. Zgodnie z Konstytucją o liturgii i Ogólnym Wprowadzeniem do Mszału rzymskiego, obec- ność Chrystusa w tabernakulum na czas trwania Eucharystii jest niejako “zawie- szona”. Celebracja Mszy św. jest celebracją Eucharystii w sensie dynamicznym (w tabernakulum znajduje się Eucharystia w sensie statycznym) i w niej od samego początku jest także obecny Chrystus i to na wieloraki sposób: lud Boży, celebrans, słowo Boże, Najświętsze Postacie. Jest to obecność Chrystusa potęgująca i narasta-

jąca. I to stawanie się i przychodzenie Chrystusa Eucharystycznego i Zmartwychwstałego jest celem celebracji, etapem niejako “finalnym” gromadzenia się wiernych. Aby więc nie dochodziło do „schizofrenii eucharystycznej” rozdzielenia myśli od samego początku przedmiotem uwagi wiernych, zainteresowania i modlitwy jest **To** co się dzieje na ołtarzu, a więc Chrystus który przychodzi, który uobecnia się sakramentalnie, a nie Ten, który już jest w tabernakulum. Dlatego właśnie podczas soborowej reformy liturgii zniknął z ołtarza Najświętszy Sakrament, aby od początku nie było na ołtarzu **To**, co jest celem zgromadzenia. Nie przyklęknięcie więc podczas sprawowania Mszy św. przed tabernakulum nie jest przejawem braku pobożności eucharystycznej, ale przeciwnie jej zrozumieniem w duchu liturgii Soboru Watykańskiego II.

Odpowiedź 2:

Inaczej jest podczas celebrowania Liturgii Godzin. Wymieniona lektorka idąc do ambony i przechodząc przed tabernakulum powinna przyklęknąć.

Ks. prof. Krzysztof Konecki

***

3. Teksty wigilii święta Jezusa Chrystusa, Najwyższego i Wiecznego Kapłana

Pytanie:

Dlaczego w tekstach na święto Jezusa Chrystusa, Najwyższego i Wiecznego Kapłana, nie podano tekstów wigilii tego święta?

Rafał Szwarc

Odpowiedź:

Teksty Liturgii Godzin na nowe święto, przesłane z Kongregacji, nie były zaopatrzone Ewangelią na Wigilię. Można domniemywać zatem, że gdy pragnie się odprawić wigilijną Liturgię Godzin, **należy postąpić zgodnie z istniejącym zwyczajem** przy podobnych przypadkach (analogicznie do wigilii święta Przemienienia Pańskiego lub Podwyższenia Krzyża Św., por. t. IV LG s. 1675):

- Pieśni należy wziąć z **uroczystości Jezusa Chrystusa, Króla Wszechświata** (w IV t. LG s. 1672-1674)
- **Ewangelia powinna być ze święta** taka, której nie czyta się w tym roku we Mszy św. (czyli rok A lub B).

Pozdrawiam.

Ks. Dominik Ostrowski

***

4. Msze we wspólnotach neokatechumenalnych

Pytanie:

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Proszę o komentarz i opinię.

Często uczestniczę w Eucharystiach sprawowanych we wspólnocie neokatechumenalnej.

W tej liturgii jest wiele kwestii powodujących u mnie liturgiczny niesmak. Po lekturze przepisów kościelnych np. instrukcji *Redemptionis Sacramentum* nr 51-56 pojawiły mi się dodatkowo poniższe wątpliwości.

Otóż chciałbym wiedzieć czy następujące praktyki nie wpływają na godność, a co gorsze na ważność sprawowanej Eucharystii:

1. Wszystkie części Modlitwy Eucharystycznej (nawet Anamneza) wykonywane śpiewem przy akompaniamencie instrumentów.

2. Powtarzanie przez zgromadzenie części Modlitwy Eucharystycznej poza przewidzianymi aklamacjami.

3. Dodawanie przez celebransa po słowach „dzięki Tobie składając” wezwania „Ojcze! Ojcze!”.

Dziękuję i przepraszam za zabieranie czasu ale to dla mnie szalenie istotne.

Pozdrawiam serdecznie
Z Panem Bogiem
Adrian Bartłomiej Siewieja OPs

Odpowiedzi:

Odpowiedzi na przysłane pytania:

1. Wszystkie części Modlitwy Eucharystycznej (nawet Anamneza) wykonywane śpiewem przy akompaniamencie instrumentów.

ad 1) Tego nie przewiduje Mszał Rzymski – ergo nie można tak postępować. Tym bardziej, że, o ile mi wiadomo, głównym instrumentem jest gitara.

2. Powtarzanie przez zgromadzenie części Modlitwy Eucharystycznej poza przewidzianymi aklamacjami.

ad 2) Modlitwa Eucharystyczna należy jedynie do kapłana celebrującego. W koncelebrze także do koncelebransów, co jest wyraźnie zaznaczone w Mszale.

3. Dodawanie przez celebransa po słowach „dzięki Tobie składając” wezwania „Ojcze! Ojcze!”.

ad 3) Nie wolno niczego dodawać do tekstów modlitw zatwierdzonych i wydrukowanych w Mszale. N.b. Cała liturgia Mszy św. powinna być sprawowana z zatwierdzonych ksiąg liturgicznych, a nie ze „skryptów” lub xerowanych kartek.

Ks. Prof. Czesław Krakowiak

* * *

5. Przepisy dotyczące ołtarza stałego i przenośnego

Pytania i odpowiedzi:

1. Czy w kościele parafialnym musi być ołtarz stały? Czy możliwa jest konsekracja kościoła parafialnego w którym nie znajduje się ołtarz stały?

Ad 1. W każdym kościele powinien być ołtarz stały, jasno i trwale wskazujący na Chrystusa (OWMR, nr 298). Aby można poświęcić kościół parafialny, wymagany jest ołtarz stały, jeszcze nie poświęcony. Zwyczaj i prawo liturgicznie słusznie zabraniają poświęcenia kościoła bez poświęcenia ołtarza, ponieważ poświęcenie ołtarza jest główną częścią całego obrzędu (OPKO, s. 82).

2. Czy ołtarz przenośny może być poświęcony, czy tylko pobłogosławiony?

Ad 2. Zarówno ołtarz stały, jak i przenośny poświęca się zgodnie z obrzędem; ołtarz przenośny można jednak tylko pobłogosławić (OWMR, nr 300).

3. Czy możliwe jest poświęcenie kościoła, razem z poświęceniem ołtarza przenośnego?

Ad 3. Nie jest możliwe.

4. Czy w podstawie ołtarza przenośnego mogą być złożone relikwie świętych?

Ad 4. W podstawie ołtarza przenośnego nie wolno umieszczać relikwii Świętych (OPKO, s. 173).

5. Jakie kryteria są wystarczające do uznania ołtarza za ołtarz stały?

Ad 5. „Ołtarzem stałym nazywamy ołtarz tak zbudowany, że łączy się ściśle z posadzką i nie może być przesunięty; natomiast ołtarz przenośny można przesuwać” (OWMR, 298).

6. Czy ołtarz stały może mieć mensę wykonaną z innego materiału niż kamień?

Ad 6. „Zgodnie z tradycyjnym zwyczajem Kościoła i ze względu na znaczenie symboliczne mensa ołtarza stałego powinna być kamienna i to z kamienia naturalnego. Za zgodą Konferencji Episkopatu można też użyć innego materiału wartościowego, trwałego i odpowiednio obrobionego” (OWMR, nr 301).

7. Czy płyta wiórowa, zabezpieczona lakierem, może być uznana za odpowiedni materiał na mensę ołtarza przenośnego?

Ad 7. Można uznać, ale jest to ostateczność!

8. Czy dopuszczalne jest (ponowne?) poświęcenie ołtarza, na którym od wielu lat sprawowana jest nieprzerwanie Eucharystia?

Ad 8. Poświęcenie ołtarza ma charakter ustanawiający i się go nie powtarza.

Pytania nadesłał Łukasz Bobowski
Na pytania odpowiedział: Ks. prof. Krzysztof Konecki

* * *

6. Erygowanie Drogi krzyżowej

Pytanie:

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus.

Czy erygowania Drogi Krzyżowej dokonać musi biskup?

Czy też może dokonuje się to po prostu przez poświęcenie stacji zgodnie z przepisami?

Bardzo proszę o odpowiedź.

Z poważaniem

ks. Tomasz Schabowicz, proboszcz z Diecezji Częstochowskiej.

Odpowiedź:

Czcigodny Księżu,
odpowiedź na Księdza pytanie znajduje się w „Obrzędach błogosławieństw dostosowanych do zwyczajów diecezji polskich” numery 1097-1114.

Obrzędu błogosławieństwa stacji Drogi Krzyżowej może dokonać rektor kościoła lub inny kapłan (por. nr 1097).

Szczęść Boże!
+Adam Bałabuch